

Les polítiques d'immigració: no solament entrar, sinó també integrar-se

La immigració és una realitat a gairebé tots els països occidentals i, en un context d'envelliment poblacional que avança a un ritme desigual entre països, és un fenomen que continuarà guanyant rellevància. No obstant això, la seva gestió és un repte important per als països d'acollida. Si la immigració és aquí per quedar-se, és molt important que els governs realitzin una política migratòria que aconseguixi una bona gestió dels fluxos migratoris i que faciliti la integració reeixida dels nousvinguts.

Perquè la gestió dels fluxos migratoris sigui ordenada i efectiva, cal centrar els esforços en dos àmbits. En primer lloc, cal limitar la immigració irregular amb un control efectiu de les fronteres i assegurar que els immigrants que resideixen al país tenen els documents en regla. En segon lloc, s'ha d'afavorir una immigració regular coherent amb les necessitats i amb els objectius del país. En aquest sentit, una de les claus és que la concessió del permís tingui en compte l'objectiu principal de la migració. Per exemple, aconseguir una feina, reunir-se amb la família o fugir d'un conflicte bèl·lic, per centrar-nos en els principals.

La immigració de caràcter laboral és un element central de les polítiques d'entrada pel seu impacte potencial sobre el mercat de treball del país receptor.¹ Generalment, la concessió de permisos es pot dur a terme per la via de la demanda laboral o per la de l'oferta. Per la via de la demanda, l'obtenció d'un permís laboral (temporal o permanent) sol dependre de les necessitats concretes del mercat de treball i de si hi ha una escassetat provada de mà d'obra per a una ocupació determinada. El problema és acreditar de forma fefaent aquesta escassetat. Diversos països disposen de mecanismes que els ajuden a identificar en quines ocupacions és molt difícil satisfer la demanda laboral. Per exemple, als EUA, per a certes ocupacions és obligatori anunciar una oferta laboral al mercat local abans de poder contractar a l'exterior. Per la via de l'oferta, l'obtenció d'un permís sol dependre de les característiques de l'immigrant. En aquest sentit, són il·lustratius els anomenats sistemes d'immigració per punts que utilitzen Canadà, Austràlia i Nova Zelanda, que condicionen la concessió del permís a l'obtenció d'una puntuació mínima en un qüestionari que té en compte aspectes com el coneixement de la llengua del país o el nivell educatiu. Vegi vostè mateix si podria sol·licitar un visat permanent a Austràlia en la taula adjunta (si no suma un mínim de 60 punts, el sistema no li permet sol·licitar-lo). Les dues polítiques poden aconseguir el mateix resultat, depèn, només, de com es dissenyi cada sistema, i, a la pràctica, la majoria de països utilitzen una mescla dels dos. El que és important és que el sistema ofereixi els mecanismes legals perquè sigui possible la contractació d'immigrants de tots els nivells de formació i experiència, tenint en compte tant les necessitats del mercat de treball actuals i a llarg termini com l'impacte de la immigració al país.

Una altra part important dels fluxos migratoris correspon a la immigració familiar i a la lliure circulació. Aquestes categories estan formades, respectivament, per l'entrada de familiars directes d'un ciutadà resident al país, ja sigui nacional o estranger, i pels immigrants que procedeixen d'un país amb el qual hi ha un tractat de lliure circulació de persones, com a la UE o entre Austràlia i Nova Zelanda. Per als dos tipus de fluxos, el permís està condicionat al fet que aquests immigrants no siguin una càrrega econòmica per a l'estat receptor, de manera que sol haver-hi un requeriment d'ingressos mínim o una limitació del dret a determinades prestacions socials i, fins i tot, per al familiar d'un immigrant, se sol requerir un mínim coneixement de l'idioma del país per poder facilitar, així, la seva integració.

Punts atorgats per cada factor per aconseguir un visat permanent a Austràlia

Factor	Descripció	Punts	Factor	Descripció	Punts	
Edat	18-24 anys	25	Educació (cont.)	Diplomatura o equivalent a Austràlia	10	
	25-32 anys	30		Una altra qualificació reconeguda per l'autoritat competent	10	
	33-39 anys	25	Experiència en ocupació altament qualificada (màxim de 20 punts)	Fora d'Austràlia (dels 10 últims anys)	Entre 3 i 5 anys	5
	40-44 anys	15			Entre 5 i 8 anys	10
	45-49 anys	0		Entre 8 i 10 anys	15	
Coneixement de l'anglès (nivell acreditat en test oficial)	Correcte	0		Entre 1 i 3 anys	5	
	Competent	10	A Austràlia (dels 10 últims anys)	Entre 3 i 5 anys	10	
	Molt competent	20		Entre 5 i 8 anys	15	
Educació	Doctorat en universitat australiana o una altra d'estàndard equivalent	20	Altres factors	Entre 8 i 10 anys	20	
	Llicenciatura en universitat australiana o una altra d'estàndard equivalent	15		Coneixement acreditat d'una llengua indígena	5	
				Parella amb alt nivell educatiu	5	

Nota: És necessari un mínim de 60 punts per poder ser convidat a sol·licitar un visat permanent de treballador qualificat (Skilled Independent Visa).

Font: CaixaBank Research, a partir de dades facilitades per l'Australian Department of Immigration and Border Protection.

1. La immigració laboral va representar el 14% dels fluxos migratoris permanents (de més d'un any d'estada) als països de l'OCDE el 2014. Per a més detalls, vegeu l'article «El fenomen de la immigració als països avançats: de la percepció a la realitat», d'aquest mateix Dossier.

Finalment, l'última categoria amb un pes rellevant és la migració per raons humanitàries,² formada pels demandants d'asil que han obtingut protecció al país d'acollida. En aquest cas, el criteri de concessió està regit, exclusivament, per la necessitat de protecció de l'immigrant i no per criteris econòmics o que maximitzin la probabilitat d'integració al país. El sistema actual de demanda d'asil als països desenvolupats, garantista però complex, no està adaptat per gestionar fluxos grans i inesperats de refugiats com els experimentats el 2015 i el 2016. A grans trets, les principals àrees en què es pot millorar són la capacitat de gestionar demandes d'asil i d'acollida temporal i la coordinació entre països receptors. Totes aquestes accions són molt importants, però també molt complexes.

A més de la gestió dels fluxos migratoris, una política migratòria efectiva ha de disposar de mesures d'integració eficaces, una qüestió important tant per als immigrants com per a l'economia i la cohesió social del país d'acollida. Les polítiques d'entrada busquen maximitzar la integració dels immigrants, la qual, però, triga temps a materialitzar-se i no sempre és reeixida. Molts factors poden dificultar el procés. Els més comuns solen ser un coneixement limitat de la llengua, una formació inadequada o no reconeguda i la discriminació laboral.

Així, un dels punts de partida per facilitar la integració dels immigrants és assegurar-se que les seves habilitats i la seva formació estan acreditades al país d'origen. El cas d'un físic nuclear rus que només aconsegueix treballar de taxista a Londres sembla extrem, però la realitat és que, a la UE, al voltant del 33% dels immigrants amb formació universitària treballen en ocupacions que requereixen un nivell de formació inferior.³ Un altre pas imprescindible per integrar-se passa per ser capaç de comunicar-se de forma correcta en la llengua del país d'acollida. Així mateix, els immigrants solen tenir poc coneixement del funcionament del mercat laboral i una xarxa de contactes limitada, la qual cosa també pot dificultar-ne la integració. No solament els immigrants tenen limitacions en aquest sentit. Els seus fills també tenen dificultats a l'escola i al món laboral.

Per tant, les polítiques d'integració han de tenir en compte molts aspectes, la qual cosa les podria fer molt complexes. No obstant això, hi ha un mecanisme d'integració que ha demostrat ser molt eficaç: l'obtenció d'una feina. Això permet, per exemple, perfeccionar el coneixement de la llengua i desenvolupar la xarxa de contactes. En part per aquesta raó, els immigrants que arriben amb un permís de treball s'integren més ràpidament que els que arriben amb un permís familiar o humanitari. Així, el gros de les polítiques d'integració s'ha de centrar a facilitar l'entrada dels immigrants al mercat laboral. En aquest sentit, un dels principals reptes als quals s'enfronten és la discriminació per motiu d'origen en l'entrada al mercat laboral. Diversos estudis realitzats en països desenvolupats mostren que si s'envien currículums idèntics amb l'excepció del nom, els que presenten un nom d'origen estranger tenen menys probabilitats de ser citats per a una entrevista.⁴ D'altra banda, un altre dels eixos de la política d'inserció al mercat laboral són les polítiques actives d'ocupació, que han de parar un esment especial a un col·lectiu com l'immigrant, que té problemes específics.

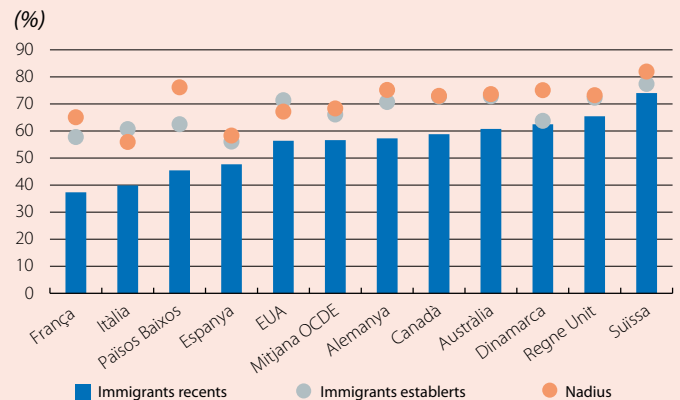
L'últim pas per a la plena integració d'un immigrant al país és l'obtenció de la nacionalitat (l'anomenada naturalització). La majoria de països només la concedeixen després de molts anys de residència i després de superar un test que assegurí un coneixement mínim de l'idioma i del país (atreveixi's vostè a fer el test de coneixement sobre Espanya necessari per obtenir la nacionalitat!).⁵ L'obtenció de la nacionalitat pot ser el major incentiu perquè un immigrant s'integri en la societat d'acollida, i establir unes normes exigents que condicionin la nacionalitat a la integració sol tenir resultats molt positius.

En definitiva, les polítiques migratòries són, com hem vist, tot un conjunt de mesures que van molt més enllà de la protecció de la frontera d'un país. Una gestió adequada dels fluxos migratoris és el primer pas, i la integració reeixida al país és l'objectiu que cal assolir.

Josep Mestres Domènech

Departament de Macroeconomia, Àrea de Planificació Estratègica i Estudis, CaixaBank

Taxa d'ocupació per lloc de naixement i per durada d'estada, 2015

Nota: Immigrants recents són els que van arribar durant els cinc anys previs a l'enquesta i immigrants establerts els que van arribar, com a mínim, cinc anys abans de l'enquesta. La població es refereix a la població en edat activa (15-64).

Font: CaixaBank Research, a partir d'«OECD International Migration Outlook 2016».

2. Al voltant del 9% dels fluxos migratoris permanents als països de l'OCDE va correspondre a immigrants per raons humanitàries.

3. Comparat amb un percentatge proper al 25% dels nadius. OCDE (2015), «Indicators of Immigrant Integration».

4. OCDE (2014), «International Migration Outlook».

5. Prova de coneixements constitucionals i socioculturals d'Espanya (CCSE): <https://ccse.cervantes.es/>